

Чому?

[Пам'яті Т. Шевченка]

Пророче велій України!
Пророче волі на землі!
В часи зневіри і руїни
Слова лунали нам твої.
Твої слова на бій зогріли
Сто тисяч лицарів палких,
Громи степами загриміли,
Нема кайданів вікових!
Чого ж сумує Україна?
Чого степами леться кров?
Чому не втихне хуртовина?
Поникла рідна хоругов...
І тут, і там курять пожежі,
Брати з братами, тут і там —
Ступив чужий на наші межі,
Не дайте волі ворогам!

А серед нас сміється третій,
Безцеремонний зрадник, хам...
Брати, чого гуляє третій
По нашим рікам і шляхам?
Чого в скрутну таку годину
Нема ліків для наших ран?
Чому не злучить в міць єдину
Братів всесвітній ураган?
Пророче велій України!
Ти тут, між нами кожний час.
Скажи, чого в часи руїни
Нема думок єдиних в нас?
Навіщо всі ці фіміями
Несуть в цей час вони тобі,
Коли сціпилися зубами
Брати в запеклій боротьбі?

Гнат Михайличенко

ТЮРМА

Присвячую Соціальному

Нема величніше, нема нічого натхненніше тюрми.

Стоїть вона надземна у своїй непохитності й утіленням долі всього люду в містичних своїх ґратах. Стоїть нехвильово на варті волі й, чутливо ловлячи шелести вороже нашорошеного на неї небосхилу, захищає власну недоторканість від усяких чиг і забаганок.

ТЬмаві луки, покірливо-розбіжні, безмежно стримлять по важких безкраїх коридорах — сховищах волі споконвічних.

Надарма так голосно репетує в ній задушне повітря про свою згагу нехтування, відібрану ним ніби з ласки богів. Щільні мури — невблаганні. Поволі, але упевнено вони зсовувалися поміж себе, аж поки була переможена порожнеча.

Моторошно забряжчали у тьмі вкриті непорушним порохом засови незримих печер.

І замовкли.

Так. Так усе було витиснуте, і тюрма знов стояла порожньо-простора, вільна.

Стояла на варті волі.

Не шелестіли у таємничих щілинах нахабні миші й пацюки, не ворушилися насторожені павуки, не шепотіла звична тиша.

Але ось трапилось...

Трапилось щось нечуване, трапилось щось образливо незрозуміле.

Сталося вранці, коли поважно-суворі промені дня гойдалися за муром в'язниці, за її високими, ставними кам'яними вежами.

На другому з краю вікні п'ятого поверху увірвалися ляда й щит... Нахабне сонячне проміння прожогом полинуло у величні сутінь і тишу тюрми. Проснувало всю її імлисту неторкану порожнечу й усі щілини найзахисніші.

Так. Її неторканість, її святощі знехтовано, згвалтовано, порушено. Сонце, сонце посміло мешкати за її суворими мурами. Як зважилось воно порушити її волю і ув'язнити себе сюди?

Хитнулася доганно докором порожнеча, боязко стих порох, і оголене скло вікна яскрило гнівом невимовним і осліпляючим.

Сонце велично, радісно-задиркувато святкувало перемогу.

— Але то перемога насильства, — гнівом затремтіла у своїх почуттях тюрма.

Голосним відлунням по важких луках безкраїх коридорів перекинулася звістка про нечуваний, нахабний напад на фортецю, сховище пильнування волі. У нічній пітьмі була відібрана непохитна постано-

ва — боротися за невідіймані права, за волю і власну недоторканість.

І тюрма боролась.

Боротьба була довга, занадто непомірна і важка, але вона була уперта, як уперта буває лише смертна, нещадна боротьба.

Порох невтомно вкривав скло вікна ретельним шаром, павук невпинно ткав своє павутиння, ткав пильно. Порожнеча жорстоко боролася в закутках з останками сяйва.

Уранці відважно сонячне проміння мужньо нападає, силкуючись протиснутися в саме нутро тюремної пільми. Але пільма гущавіла, і в ній черпалася нова міць для дальшої боротьби.

Довго і побідно боролось сонце, але було вже ясно, що перемога тюрми над ним неминуха і безумовна. І коли скло вікна вже нездолане у своїй тьмаві, сонячне проміння продовжувало пертисся. Воно настирливо й уперто билось у скло одинно виряченого ока тюрми, незадоволено сковзалось до самого вечора і як морські хвилі сягало назад.

Але тюрма вже подохала!

Так було добуто волю од вольності, волю бути необмежено вільним...

Нема величніше, нема нічого натхненніше тюрми!

Стоїть вона надземна у своїй непохитності й утіленням долі всього люду в містичних своїх ґратах. Стоїть непорушно на варті волі й, чутливо ловлячи шелести вороже нашорошеного на неї небосхилу, захищає власну недоторканість від усяких чиг і забаганок. Тьмаві луки, покірливо-розбіжні, без-